

Юрій С.І.,

доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
ректор Тернопільського національного економічного університету

ФУНДАМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВО-МОНЕТАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Змінюються епохи, утверджуються традиції, трансформуються системи, та хоч би який еволюційний відрізок часу брався для емпіричного дослідження, аналіз показує, а практика підтверджує існування основної, серцевинної частини парадигми стратегії розвитку, зміст якої базується на економічних чинниках, що є визначальними в загальній сутності суспільного поступу. Економічний потенціал держави створювався на фундаменті суперечності між парадигмою праці й парадигмою капіталу. Така суперечність у сучасних умовах спричинена недосконалістю чинної юридичної системи, яка не враховує повною мірою інтереси різних соціальних груп населення, відсутністю в окремих державах політичної волі та занепадом моральних цінностей у суспільстві. Визначальним атрибутом держави, що використовується в ринковій економіці й із допомогою якого регулюються економічні процеси та зменшуються суперечності між працею й капіталом, є фінансово-кредитні важелі.

Незважаючи на те, що як теоретики, так і практики приділяють окресленій проблемі достатню увагу, нині існує нагальна потреба в цілісному й комплексному дослідженні питань державної фінансової політики, грошово-кредитного регулювання, фондового ринку й корпоративних фінансів. Фінансово-монетарні важелі є досить потужною, іноді навіть небезпечною, зброєю в руках державної влади. Використовуючи їх, держава може активно впливати на економічний, соціальний і навіть політичний розвиток країни як у позитивному, так і в негативному спрямуванні. Це зумовлює значний інтерес до нової тритомної монографії Інституту економіки та прогнозування НАН України¹, у стінах якого функціонує провідна наукова школа в галузі фінансово-монетарного регулювання економіки, започаткована й очолювана членом-кореспондентом НАН України А. Даниленком.

Дана монографія, де висвітлюються теоретичні і практичні аспекти сучасного розвитку фінансової та грошово-кредитної сфер економіки України, за шириною охоплення і глибиною аналізу може вважатися не лише певним підсумком багатолітніх наукових досліджень колективу, а й першим в Україні комплексним, цілісним дослідженням фінансово-кредитних проблем економіки.

¹ Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку: Моногр. У 3-х т. / За ред. чл.-кор. НАН України А.І. Даниленка. — К.: Фенікс, 2008.

© Юрій С.І., 2009

Монографія починається з дослідження фінансової політики й податково-бюджетних важелів її реалізації. Такий початок є не тільки вихідною позицією авторів, він, очевидно, став зародком комплексного дослідження фінансової політики в українській економічній науці. Розглядаючи теоретичні і практичні аспекти й особливості реалізації фінансової політики в умовах трансформаційних процесів у вітчизняній економіці, автори порівнюють її з фінансовою політикою країн із різним ступенем економічного розвитку, а також допомагають глибше зрозуміти необхідність прийняття того чи того рішення, виходячи з інтересів держави, регіону, особистості, певного моменту, середовища. Критичний аналіз реалізації фінансової політики підводить нас до висновку: якщо людина не цікавиться й не займається фінансовою політикою, це не означає, що остання не цікавиться й не займається людиною. І питання не в тому, бути чи не бути у фінансовій політиці, а в тому, що це за фінансова політика і чиї інтереси вона захищає.

Логічним продовженням цього постулату стало дослідження впливу на економічний розвиток монетарних чинників, результати якого викладені у другому томі монографії, який має назву “Механізми грошового та фондового ринків та їх вплив на розвиток економіки України”.

Автори переконливо доводять необхідність розвитку фондового ринку й корпоративного сектору в Україні. Незавершеною залишається законодавча база щодо випуску й обігу похідних фінансових інструментів і важелів. Саме такі фінансові деривативи в ринковій економіці зачіпають усі без винятку складові процесу виробництва. Вони стають невід’ємним атрибутом не тільки існування, а й розвитку суспільства. Не випадково ряд науковців² визначають рубіж входження суспільства у третє тисячоліття як епоху фінансизму, фінансової або геофінансової економіки. Та хоч би як називалася модель ведення господарства, наука давно довела, а світова практика підтвердила, що суспільству не можна нав’язувати фінансово-кредитну систему, яка не відповідає його внутрішнім умовам і потребам. Тому назріла потреба у вивченні концептуальних основ та розробці механізму реалізації параметрів входження національної економіки України в сучасну світову економіку.

У монографії вперше розглядається проблема фінансового потенціалу України й методика його визначення. Питання використання емісійного доходу, особливості реалізації грошово-кредитної політики в умовах низького рівня монетизації кореспондують із проблемою фінансів підприємств. Саме на рівні суб’єктів господарювання формуються як власні кошти, так і централізовані фінансові ресурси держави. Ці питання стали предметом дослідження, результати якого

² *Осинов Ю.М.* Россия в актуальном времени-пространстве // *Философия хозяйства.* — 1999. — № 5. — С. 19–20; *Яременко Ю.В.* Теория и методология исследования многоуровневой экономики. Кн. I. — М.: Наука, 1997. — 400 с.; *Анашкин А.К.* Механизм стабилизации национальных финансов. — М.: Экономика, 2002. — 192 с.; *Львин В.В.* Финансова цивилизация. — К.: Наука, 2007. — 527 с.

викладено у третьому томі монографії — “Фінанси підприємств: тенденції, стан і проблеми управління”.

Побудова й послідовність викладу матеріалу дають змогу розкрити взаємозалежність змін, що відбуваються у фінансово-кредитній сфері, їх спрямованість і цільову орієнтацію, альтернативні рішення реалізації конкурсних фінансових проєктів. Ця колективна монографія дає можливість критично осмислити глибинну соціально-економічну сутність різних фінансово-кредитних інститутів, а також досягнути теоретичні основи фінансово-кредитної діяльності держави та її відповідних установ.

Опрацювання монографії дасть змогу вдумливому читачеві переконатись у поступальному розвитку української фінансової думки, а втілення окремих висновків і рекомендацій у життя допоможе нашій державі досягти рівня економічно розвинутих країн світу.